

Lonny van Rijswijck (l), Nadine Sterk
en Maarten Kolk

Rianne Makkink & Jurgen Bey: 'Wij zien de Noordoostpolder als pioniersgebied en Maarten Kolk, Nadine Sterk en Lonny van Rijswijk, drie jonge, getalenteerde ontwerpers die heel direct met materie werken en onderzoekend ontwerpen, waren de eerste pioniers met hun project *Veldwerk*.'

tekst Susanne van Nierop
fotografie Bart Dykstra

Polderdesign

Maarten Kolk, Nadine Sterk en Lonny van Rijswijk brachten het afgelopen jaar vele dagen door in de Noordoostpolder. De drie designers stonden letterlijk met hun voeten in de modder om onderzoek te doen naar bodem, de vegetatie en de modder. Het leidde tot de expositie *'Veldwerk.'*

Wat doe je nadat je bent afgestudeerd aan de Design Academy? Voor sommige talenten is het moeilijk hun weg te vinden na alle hectiek van het afstuderen. **Maarten Kolk, Nadine Sterk** en **Lonny van Rijswijk** (lichting 2006) kregen van **Rianne Makkink** en **Jurgen Bey** de kans aan de slag te gaan met een project op hun boerderij in de Noordoostpolder. Dit stuk grond werd aangeschaft als experimenteertuin voor hun eigen bureau. Kolk, Sterk en Van Rijswijk werden gevraagd hun afstudeerproject verder uit te diepen. Kolk naar aanleiding van zijn project *Doorgeschoten*, waarbij hij een studie maakte van een moestuin met ongeogste groenten. Hij registreerde planten die we normaal gesproken nooit zien omdat het groeiproces wordt afgekap. De beelden werden verzameld in een boek en de planten verwerkt tot kunstwerk. Van Rijswijk studeerde af met *Uit de klei getrokken*, bijgestaan door Nadine Sterk die ook een eigen afstudeerproject had (een zelfbrennende lamp, *Sleeping Beauty*). Zij toonden in een serie kop en schotels gemaakt van zelf opgegraven klei uit verschillende delen van Nederland, hoe deze kleisoorten van kleur en structuur verschillen. Planten en klei leidden het trio dus uiteindelijk naar de Noordoostpolder. Zonder vastomlijnd plan gingen de studenten anderhalf jaar geleden aan de slag. Er kwam de expositie *Veldwerk* uit voort die te zien was tijdens de Dutch Design Week in oktober.

Bioloog

Kolk: 'In het begin was het een beetje onduidelijk wat nu precies de bedoeling was, we kregen geen opdracht mee. We zijn dus eerst in de geschiedenis van de Noordoostpolder gedoken en kwamen erachter dat het eigenlijk een heel raar gebied is. Helemaal door mensen gecreëerd, en helemaal ingericht voor de landbouw. We leerden hoe het land is ingedeeld en dat het door een strenge selectieprocedure een bijzondere bevolkingssamenstelling heeft. Ze wilden bijvoorbeeld uit alle provincies evenveel mensen. We hebben op die manier de architectuur, bevolking, natuur enzovoort bestudeerd.'

‘Het idee achter het servies is dat de aardappel uiteindelijk geserveerd wordt in de grond waar hij uit is gekomen’

Nadine Sterk

Na dit brede onderzoek koos Kolk ervoor zich verder in de vegetatie te verdiepen en Sterk en Van Rijswijck gingen verder met de kleibodem. Logisch, gezien de afstudeer-richtingen. Kolk bestudeerde hoe de vegetatie van de Noordoostpolder zich vanaf 1941 tot 2007 heeft ontwikkeld en maakte er een boek over. Kolk: ‘Het komt bijna nooit voor dat je zo’n jong gebied zo nauw kunt volgen en kan zien hoe de vegetatie zich ontwikkelt. Ik heb een boek gemaakt waarin een spread staat voor ieder jaar. In het begin zie je geen vegetatie, maar naarmate de jaren vorderen heb ik steeds meer leven bij kunnen tekenen. Riet, vissen, muizen, de eerste gewassen na de oorlog. De pagina’s zijn eigenlijk een soort beeldende grafieken. In het boek zie je terug wat de invloed is van de verschillende natuurverschijnselen op elkaar en waar de mens bewust of onbewust heeft ingegrepen. Ik heb van iedere plant en ieder dier een tekening gemaakt en daarvan een stempel gemaakt. Daardoor krijg je het effect van herhaling en overlapping.’

Kolk weet door zijn project ongelofelijk veel over de be-

groeiing en de gewassen in de Noordoostpolder. Hij praat er soms over alsof hij bioloog of plantenskundige is, in plaats van ontwerper. Hoe ver gaat het werk van een ontwerper eigenlijk? ‘In principe verzamel ik op dezelfde manier informatie als een bioloog, wat dat betreft ga je een beetje op hun stoel zitten. Maar ik ben ontwerper, dus de output is heel anders. Waar zij rapporten schrijven, maak ik een beeldend verslag.’

Behalve het boek verzamelde en droogde Kolk alle planten die voorkomen of voor zijn gekomen in de Noordoostpolder en koppelde deze aan elkaar waardoor een grote nieuwe plant is ontstaan die het hele gebied vertegenwoordigt. Het boek en de plant werden tijdens ‘Veldwerk’ geëxposeerd. De laatste stap is dat de ontwerper een tuin met alle planten wil aanleggen bij een museum of provinciehuis in het gebied.

Visuele bodemkaart

Sterk en Van Rijswijck doken in de bodem. *Uit de klei getrokken* had geleerd dat er heel veel verschillende kleuren,

‘De boeren zijn heel intensief bezig met hun omgeving, het zijn eigenlijk een soort landschapsarchitecten’

Lonny van Rijswijk

structuren en texturen uit de Nederlandse grond naar voren komen nadat de klei gebakken was. Omdat de Noordoostpolder uit dezelfde zeebodem is ontstaan, verwachtten ze niet heel erg veel verschillen. Sterk: ‘We hebben eerst contact gezocht met de boeren, omdat zij dagelijks met de grond werken en er het meeste vanaf weten. Zij konden vertellen dat er wel degelijk verschillen zijn. Zo is het noorden zanderig waardoor er bloembollen worden verbouwd en het midden heeft veel meer klei wat geschikt is voor aardappelen. Dat leidde ertoe dat we bij alle boeren informatie hebben opgevraagd over de grond. Het opvallende is dat het gebied heel nauwkeurig in kavels is verdeeld. We hebben dus van zoveel mogelijk verschillende kavels grond verzameld.’

Al snel bleek dat de grond zelf al verschillende tinten bevat. Van Rijswijk en Sterk wisten uit ervaring dat dit nog niets zei over de kleur van de gebakken klei. Zij begonnen daarom met het maken van tegels om te kijken wat de verschillen waren. Van Rijswijk: ‘De kleur wordt echt pas bij het bakken bepaald. Je kunt niet zeggen dat gele klei bruin wordt en grijze klei rood, het zegt helemaal niets. Je voelt het eerder aan de structuur eigenlijk. Het grappige was dat dit zeegrond is en daar had ik eigenlijk nog niet eerder mee gewerkt. Er bleken allemaal schelpjes in te zitten waardoor het heel snel uit elkaar valt. Daar kwamen we pas twee weken na het bakken achter trouwens, dus toen konden we opnieuw beginnen.’

Van alle kavels maakten de ontwerpers een tegel waardoor een visuele bodemkaart ontstond. Daaruit blijkt dat er wel degelijk een grote kleurschakering in de bodem van de Noordoostpolder zit. Op de expositie zijn deze tegeltjes aan de wanden bevestigd. Sterk: ‘Sommige kleuren zijn zo diep dat het lijkt of er pigment in is verwerkt. Maar de rode en gele kleuren komen echt uit de grond zelf.’ Van de klei maakten Sterk en Van Rijswijk ook weer keramiek. ‘We hebben een aantal objecten gemaakt die we als een soort pannenkoek in een mal hebben gedrukt. Dat was de enige manier waarop we met deze klei konden werken. Het was te bewerkelijk om voor iedere grondsoort te onderzoeken of we er ook gietklei van konden maken.’ Sterk: ‘Het idee achter het servies is dat de aardappel uiteindelijk gerveerd wordt in de grond waar hij uit is gekomen. De basis is een kommetje, een schaal, een bord, een grote schaal en een kan. Daar hebben we voorwerpen aan toegevoegd die eigenlijk de functie bepalen. Dit lijkt een vaas, maar wordt door een tuutje toe te voegen een melkkan. Bij andere objecten hebben we kristal, keramiek of tin toegevoegd. Dit is nog een studie en er volgt een optimalisatie. Het is

sowieso nog niet bruikbaar en we denken er over na of dat wel zou moeten en welke uitstraling het moet krijgen.’

De expositie werd gecompleteerd met portretten van **Paul Scala** van de boeren die meewerkten aan het project. Van Rijswijk: ‘We zijn bij alle boeren langs geweest en zij zijn de degenen die ons de verhalen hebben verteld. Het mooie van dit project dat we samen met Maarten Kolk hebben gedaan is dat het heel erg over landbouw gaat. Alles blijkt met elkaar samen te hangen. De boeren zijn heel intensief bezig met hun omgeving, het zijn eigenlijk een soort landschapsarchitecten.’

Verdiepingsperiode

De expositie tijdens de Dutch Design Week was een mooie deadline voor de drie ontwerpers om het project af te ronden. Zij zullen er nog wel mee verder gaan, maar in principe is de verdiepingsperiode afgelopen. Sterk en Van Rijswijk hebben zich inmiddels in Eindhoven gevestigd in De 4 Apostelen, een oude kerk die door de gemeente beschikbaar wordt gesteld aan jonge ontwerpers. Zij werken, wonen en exposeren er samen met een modeontwerper en een muzikant. Het idee is dat de ruimte na een jaar of vier of vijf wordt overgedragen aan de nieuwe generatie. Bij het volgende project staat ongetwijfeld grond weer centraal. Van Rijswijk: ‘Nadine en ik willen gaan inzoomen op een vierkante meter en op die manier alle lagen blootleggen. We hebben nu al gezien dat er veel verschillende lagen zijn, leem, turf, zand enzovoort. Daar kan je ook weer allemaal producten van maken. Zo kun je misschien wel een eigen huis maken. Dat gaan we onderzoeken. Het mooie is dat we de afgelopen periode geleerd hebben wat we wel en niet kunnen. Wat dat betreft hebben Jurgen en Rianne ons eigenlijk tijd cadeau gedaan.’

Kolk, die zich ook in Eindhoven heeft gevestigd, heeft nog geen vastomlijnd plan: ‘Dit was geen losse flodder, ik denk dat we door dit project veel meer diepgang hebben gekregen. Ik wil nog iets met de Noordoostpolder doen. Ik heb naast de vegetatie ook nog een ander project met dieren gedaan. Misschien ga ik nog wel terug naar het beginonderzoek en me dan meer richten op de bevolkings-samenstelling. Ik vind het eigenlijk heel fijn dat nu nog niet zoveel moet. Je kunt opdrachten doen waar je een beetje geld mee verdient en op die manier zoeken wat je echt heel leuk vindt en waar je goed in bent. Dit soort projecten kan je niet blijven doen omdat het heel erg veel tijd kost. Het is helemaal niet zo erg om wat commerciële dingen daarnaast te moeten doen. Ik hoop dat ik nu de stap kan maken dat het allemaal vanzelf gaat lopen.’

‘Waar biologen rapporten schrijven, maak ik een beeldend verslag’

Maarten Kolk